

Orgulje subotičke katedrale

Josip Mioč

Današnje orgulje subotičke katedrale sagradila je tvrtka ANGSTER iz Pečuha (Pécs) g. 1893.¹ One su naručene od crkvene općine župe sv. Terezije Avilske na čelu sa njezinim zaslužnim prepozitom-župnikom Matijom Mamuzichem. Ponudu i ugovor su obje stranke potpisale 15. XII. 1888., a orgulje su dopremljene i postavljene 1893. g.²

Orgulje su građene na sistemu kliznih pomicaljka (Schleifladen-System); imale su tri manuala, 30

registara i dva sviraonika, jedan veći za kompletne orgulje i jedan manji, koji je zapravo funkcionirao samo II. manual velikog sviraonika. Manuali su išli od C—F³ (54 tipke), a pedal od C—d¹ (27 tipaka). Raspored registara je bio slijedeći: *I. manual:* Bourdon 16', Principal 8', Fugara 8', Flute harmonique 8', Bourdon 8', Princ. Octav 4', Flauta 4', Salicet 4', Piccolo 2', Mixtura 3x 2 2/3', Acuta 3x 1 1/3'; *II. Manual:* Principal 8', Capricorno 8', Flauta tibia

Prospekt orgulja subotičke katedrale

8', Princ. Octav 4', Flauta 4', Mixtura 3x 2 2/3', i Tremolo; *III. manual*: Flauta 8', Silvestrina 8', Gamba 8', Flauta traverso 4', Dolce 4', Fagott et Hoboe 8'; *Pedal*: Subass 16', Violonbass 16', Apertabass 8', Flautabass 8', Cello 8', Octavbass 4', Posauna 16'. Spojevi i dinamička pomagala: kopula za I + Pedal, kopula II + Pedal, kopula za I. i II. manual, kopula za I. manual i za mali sviraonik; stupaljka za jake registre u I. manualu i isključenje jakih svirala, zatim cijeli III. manual i dobar dio I. manuala u žaluzijama.

Kako se vidi po registrima, prevladavaju labijalne svirale, a samo su dva jezičnjaka. Po karakteru tona orgulje su duboko intonirane i nose jasnu značajku kasne romantike. No mora nam biti jasan ukus tadašnjeg vremena. Već za vrijeme postavljanja orgulja u subotičkoj ondašnjoj glavnoj gradskoj crkvi (današnjoj katedrali) bile su organizirane i prakticirane tzv. glazbene mise, odnosno mise s orkestrom. Ova je moda prevladala cijelu Austro-Ugarsku monarhiju. U svakom većem gradu držali su filharmoniju ili simfonijski orkestar, i ovi su barem svakog blagdana, ali u mnogim gradovima i svake nedjelje, pratili velike svećane mise (Hochamt). Tako su orgulje subotičke glavne crkve imale istu svrhu i smatrane su dijelom orkestra ili služile isključivo za pratnju velikog mješovitog zbora. Preko tjedna upotrebljavali su samo mali sviraonik.³

Ako gledamo orgulje subotičke glavne crkve sa organološkog stanovišta, onda su one, unatoč tome što nose značajke kasne romantike, vrijedne. Prije svega jer su vrijedno djelo na kulturno-umjetničkom polju kao solidna izrada orguljara Józsefa Angstera, učenika Cavallièa Colla.⁴ A s druge strane zato jer su g. 1893. spadale među najveće u ovim krajevima. Orgulje su izrađene od biranog materijala. Drvene svirale su od borovine i hrastovine a metalne svirale 90% iz kositra. Dokaz je tome što su one bez veće reparature gotovo 100 godina funkcionirale. Manje popravke izvršila je ista tvrtka g. 1911, 1931 i 1941.⁵ Godine 1973. katedrala je proslavila 200. obljetnicu postojanja. Za ovu priliku katedralu su potpuno obnovili iznutra. Budući da su orgulje stradale od zidarsko-slikarskih radova g. 1971, počeli su pregovori o restauraciji orgulja. Sastali su se razni orguljski stručnjaci iz domovine i inozemstva i iznijeli svoje prijedloge. Jedni stručnjaci su bili za to da se orgulje temeljito preurede i moderniziraju, dok su drugi predložili samo izvjesne adaptacije. Biskupijska glazbena komisija nakon svih prijedloga i ponuda prihvatila je samo adaptiranje. 6. II. 1973. godine ova komisija je sklopila ugovor s Angsterovim predstavnicima. Zaključeno je da će se: izvaditi i očistiti sve svirale, očistiti zračni kanali, popraviti mehanička traktura, preintonirati i ugoditi cijele orgulje, zamijeniti stari pedal novim, odstraniti mali sviraonik, unutar registara učiniti neke izmjene da bi dobili veću mogućnost registriranja (više kombinacija). Tako je Piccolo 2' s I. manuala premješten na III. manual i prerađen u Flautu 2'. Budući da je I. manualu nedostajao jedan Principal 2', s III. manuala uzet je Dolce 4' i prerađen je u Super Octav 2'. Od Silvestrine 8' na III. manualu načinjen je Vox coelestis 8' s drugom intonacijom, s višim ugađanjem i s vibracijom. Na II. manualu od Capricorna 8' napravljena je Quinta 2 2/3', a Mixtura 3x prerađena je u Mixturu 2' + 1 1/3' + 1'. III. manual je dobio još jedan Tremolo.

Ovim izmjenama orgulje nisu ništa izgubile od svoje prvobitne karakteristike, ali su dobile prilične promjene na slici zvukovne boje i daleko je veća mogućnost registriranja. Time su dobile široku mogućnost i za pratnju pjesama i za koncertiranje.

Prema ovoj restauraciji orgulje subotičke katedrale izgledaju ovako:⁶

I MANUAL

1. Bourdon	16'
2. Principal	8'
3. Fugara	8'
4. Flauta harmo- nique	8'
5. Bourdon	8'
6. Principal octav	4'
7. Flauta	4'
8. Salicet	4'
9. Super Octav	2'
10. Mixtura 3x	2 2/3'
11. Acuta 3x	1 1/3'

PEDAL

24. Subass	16'
25. Violonbass	16'
26. Apertabass	8'
27. Flautabass	8'
28. Cello	8'
29. Octavbass	4'
30. Posauna	16'

SPOJEVI

I manual + Pedal
II manual + Pedal

POMAGALA ZA DINAMIKU

Žaluzije za III manual
i za jake svirale I manuala.

Stupaljka za forte registre u I manualu.

Isključenje fortea u I manualu.

Manuali idu od C — F³
Pedali od C — d'

II MANUAL

12. Principal	8'
13. Quinta	2 2/3'
14. Flauta tibia	8'
15. Principal Octav	4'
16. Flauta	4'
17. Mixtura 2' + 1 1/3' + Tremolo	1'

III MANUAL

18. Flauta	8'
19. Vox coelestis	8'
20. Gamba	8'
21. Flauta travers	4'
22. Flauta	2'
23. Fagot et Hoboa	8'
Tremolo	

ZUSAMMENFASSUNG

In diesem Artikel ist die Orgel der einstigen Hauptkirche, des jetzigen Domes beschrieben. Sie wurde im Jahre 1893 von der Firma ANGSTER in Pécs (Fünfkirchen) gebaut. In den damaligen Jahren zählte diese Orgel mit ihren 30 Registern an drei Manualen zu den größten der dortigen Gegenden. Die Orgel funktionierte ohne größere Reparaturen bis zu diesen Tagen. 1973 war die 200. Jahrfeier der Errichtung des Domes. In dieser Feier wurde die Orgel von Fachkräften der ehemaligen Firma Angster gründlich renoviert und neugestaltet.

BILJEŠKE

¹ Arhiv tvornice Angster, Pečuh Fasc. 200/888.

² Arhiv subotičkog Biskupskog Ordinarijata Reg. I/28.

³ Tormási I. *Povijest subotičke glavne župe*, od 1885. I sv. 13 str.

⁴ Dénes G. *Životopis J. Angstera*, Budimpešta 1942. str. 98.

⁵ Arhiv kora subotičke katedrale Fas. 2.

⁶ Arhiv subotičkog Biskupskog Ordinarijata Reg. I/28/4.